

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
HELLENIC SOCIETY OF PSYCHOANALYSIS AND PSYCHANALYTIC PSYCHOTHERAPY

Μιχαλακοπούλου 41-43. Αθήνα, 11528, τηλ: 2107712901, www.pschoanalysis-psychotherapy.gr
41-43, Michalakopoulou Str. Athens, 11528, tel: 2107712901, www.pschoanalysis-psychotherapy.gr

Αθήνα, 22 Δεκεμβρίου 2020

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:**

ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ ΣΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η έννοια του τραύματος είναι μία από τις θεμελιώδεις ψυχαναλυτικές έννοιες, η οποία διατρέχει σχεδόν το σύνολο του ψυχαναλυτικού έργου από την απαρχή του μέχρι τη σημερινή εποχή, έχοντας υποστεί κατά τη διάρκεια της πορείας αυτής ποικίλες τροποποιήσεις.

Ως τραύμα ορίζουμε το ψυχικό βίωμα το οποίο είναι απότοκο της αδυναμίας του ψυχικού οργάνου να επεξεργαστεί υπερβολικές διεγέρσεις και να τις εντάξει στον ψυχισμό του και δημιουργείται όταν οι υπερβολικές διεγέρσεις προκαλέσουν ρήξη στο αλεξιερθετιστικό σύστημα του ψυχισμού. Στις τραυματικές καταστάσεις, ο ψυχισμός αδυνατεί να αναπαραστήσει και να νοηματοδοτήσει τις διεγέρσεις αυτές, με αποτέλεσμα να επέρχεται απώλεια του νοήματος.

Εξετάζοντας ιστορικά την εξέλιξη της έννοιας του τραύματος, τόσο στη σκέψη του Freud, όσο και στη σκέψη άλλων ψυχαναλυτών (σύγχρονων του Freud αλλά και μεταγενέστερων) διαπιστώνουμε τους εξής σταθμούς: Κατά τα πρώτα χρόνια της ψυχανάλυσης (1895-1897) ο Freud αποδίδει την αιτιολογία της *Υστερίας* και των *Νευρώσεων* σε τραυματικές εμπειρίες της παιδικής ηλικίας. Το 1920 εξετάζοντας εκ νέου την έννοια του τραύματος με όρους οικονομικούς, συνδέει το τραύμα με τον μηχανισμό του καταναγκασμού της επανάληψης και κατ' επέκταση με την ενόρμηση θανάτου, ενώ το 1926 δίνει έμφαση στην αλληλεπίδραση εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων στη δημιουργία του τραύματος, υποδεικνύοντας το οιδιπόδειο σύμπλεγμα, ως ένα τραυματικό παράδειγμα. Τέλος, το 1939, λίγο πριν από τον θάνατο του, το συνδέει με τον ναρκισσισμό.

Στην κατανόηση του τραύματος, σημαντική είναι η συνεισφορά μεταξύ άλλων του Ferenczi, ο οποίος εισήγαγε την έννοια της «σύγχυσης των γλωσσών», που

περιλαμβάνει την εσφαλμένη επικοινωνία και την αμοιβαία έλλειψη κατανόησης μεταξύ γονέα και παιδιού, του Winnicott ο οποίος συνέδεσε τη δημιουργία του τραύματος στο παιδί με την αποτυχία του διευκολυντικού περιβάλλοντος, το οποίο εξασφαλίζεται από τις φροντίδες μιας «αρκετά καλής μητέρας», καθώς και σύγχρονων ψυχαναλυτών (Herzog, 2005 και Brown, 2011) οι οποίοι αναφέρουν ότι αλεξιερεθιστική προστασία στον ψυχισμό του βρέφους διαδραματίζει και το εσωτερικευμένο (καλό) γονικό ζεύγος.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων σαράντα ετών, τόσο η ψυχαναλυτική όσο και η εμπειρική έρευνα, έχουν συνδέσει το ιστορικό σοβαρών ψυχικών τραυματισμών στην παιδική ηλικία, ως ένα σημαντικό συμβάλλοντα παράγοντα στην εμφάνιση πολλών και διαφορετικής βαρύτητας ψυχοπαθολογικών διαταραχών, όπως οι σοβαρές διαταραχές προσωπικότητας (οριακή, ναρκισσιστική, αντικοινωνική), οι ψυχώσεις, κ.α.

Κοινή εμπειρία των ψυχαναλυτών είναι ότι στην κλινική μας εργασία, πολύ συχνά συναντάμε ασθενείς με ιστορικό σοβαρών τραυμάτων και ψυχοπαθολογική οργάνωση που εμπίπτει σε μία από τις διαγνωστικές κατηγορίες που έχουν αναφερθεί προηγουμένως. Συνήθη χαρακτηριστικά των ασθενών αυτών είναι η αναβίωση των τραυμάτων τους κατά την αναλυτική διαδικασία καθώς και η τάση τους να διαδραματίζουν. Επίσης, η μεταβίβαση τους έχει τον χαρακτήρα της δυαδικής σχέσης, σε αντίθεση με τις τριαδικές σχέσεις των νευρωτικών ασθενών.

Μιλώντας όμως για τη δυαδική σχέση που οι ασθενείς αυτοί αναπτύσσουν στην αναλυτική θεραπεία, δεν πρέπει να παραβλέπουμε το τρίτο στοιχείο σ' αυτήν, που είναι το αναλυτικό πλαίσιο (Green, 1990).

Η ουσιαστική ψυχαναλυτική μελέτη του πλαισίου άρχισε με τη δημοσίευση του κειμένου «Η ψυχανάλυση του ψυχαναλυτικού πλαισίου» από τον Bleger (1967). Το αναλυτικό πλαίσιο περιλαμβάνει τη θέση του αναλυτή, καθώς και παράγοντες που αφορούν τον χώρο (κλασσική διάταξη με τον αναλυόμενο στο ντιβάνι, ή τροποποιημένη διάταξη, πρόσωπο με πρόσωπο), τον χρόνο (συχνότητα συναντήσεων, διάρκεια, διακοπές), την ατμόσφαιρα, την αμοιβή και άλλα στοιχεία του θεραπευτικού συμβολαίου. Είναι ένα σύνολο αρχών και κανόνων, οι οποίοι έχουν ως σκοπό να ευνοήσουν την ψυχαναλυτική διαδικασία.

Μεταγενέστεροι συγγραφείς (Green, 1975; Chasseguet-Smirgel, 1986; Perelberg, 1995) αναφέρουν ότι το πλαίσιο συμβολίζει μία σύμπλοκη γονική λειτουργία, που περιλαμβάνει τόσο τη μητρική λειτουργία του «κρατήματος» και της «περιέχουσας λειτουργίας» που επιτρέπουν την παλινδρόμηση κατά την ανάλυση, όσο και την πατρική, η οποία εκφράζεται μέσα από την εισαγωγή σταθερών ορίων και κανόνων, καθώς και με την ερμηνευτική λειτουργία.

Η ενασχόληση των ψυχαναλυτών με ασθενείς των οποίων η ψυχοπαθολογία είναι πέραν της νεύρωσης (όπως οι οριακοί και οι ναρκισσιστικοί ασθενείς) ανέδειξε τη δυσκολία που έχουν οι ασθενείς αυτοί με το κλασσικό αναλυτικό πλαίσιο, το οποίο δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν και κατά συνέπεια να ωφεληθούν από αυτό, ως ένα «διευκολυντικό περιβάλλον». Η κοινή αυτή εμπειρία επέφερε αλλαγές στην αναλυτική εργασία, όπου από την ανάλυση του περιεχομένου του πλαισίου, οι αναλυτές, οδηγήθηκαν στην ανάλυση του ίδιου του πλαισίου (Green, 1990).

Το πλαίσιο εκφράζει το «κράτημα» (holding) και τις μητρικές φροντίδες, σύμφωνα με τον Winnicott. Και όχι μόνο, γιατί αναπόσπαστο μέρος του «κρατήματος» και των μητρικών φροντίδων αποτελεί η ψυχική λειτουργία του αναλυτή, αντίστοιχη με τη φαντασιωτική δραστηριότητα ονειροπόλησης της μητέρας (reverie), σύμφωνα με τον Bion (1962). Με άλλα λόγια, στους ασθενείς αυτούς, το πλαίσιο αποτελεί την «περιέχουσα λειτουργία» ενός ελλειμματικού ψυχισμού και ταυτόχρονα ένα όργανο σκέψης που δίδεται από τον αναλυτή στον ασθενή.

Μια σημαντική τροποποίηση του αναλυτικού πλαισίου επιβλήθηκε το τρέχον έτος από την πανδημία covid-19. Ο φόβος μετάδοσης ενός νέου δυνητικά θανατηφόρου ιού, επέβαλε σχεδόν καθολικά μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης, που φυσικά επηρέασαν και την ψυχαναλυτική κλινική πράξη. Θέματα που αφορούν και ερωτήματα που προκύπτουν από αυτή την τροποποίηση του αναλυτικού πλαισίου, θα παρουσιαστούν επίσης στο σεμινάριο.

Η ΕΕΨΨ οργανώνει το σεμινάριο αυτό προκειμένου να αναδείξει σημαντικές πτυχές του τραύματος όπως αυτό απαντάται στην ψυχαναλυτική κλινική, καθώς και τη θεραπευτική προσέγγιση ασθενών με τραυματικό ιστορικό, εστιάζοντας στη λειτουργία του αναλυτικού πλαισίου.

Οι θεματικές ενότητες που θα παρουσιαστούν είναι οι ακόλουθες:

- 1) **23/1/2021** Η διαδρομή του τραύματος στην ψυχαναλυτική σκέψη
Εισηγητής: Παύλος Χατζητάσκος, Ψυχίατρος, Διδάκτωρ Ιατρικής ΕΚΠΑ, Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ.
- 2) **6/2/2021** Η απουσία του αντικειμένου ως τραύμα
Εισηγητής: Κώστας Παπακωνσταντίνου, Ψυχίατρος, Ψυχαναλυτής, Πρόεδρος μέλος της ΕΕΨΨ.
- 3) **20/2/2021** Τραύμα και σεξουαλικότητα
Εισηγητής: Γιώργος Χατζησταυράκης, Διδάκτωρ Ιατρικής ΕΚΠΑ, Ψυχίατρος, Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ.
- 4) **27/2/2021** Η αναβίωση και η επεξεργασία του τραύματος στο αναλυτικό πλαίσιο
Εισηγητής: Κώστας Εμμανουηλίδης, Ψυχίατρος, Διδάκτωρ Ιατρικής ΕΚΠΑ, Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ.
- 5) **6/3/2021** Η λειτουργία του αναλυτικού πλαισίου στη θεραπεία μη νευρωτικών δομών

Εισηγητής: Γρηγόρης Μανιαδάκης, Ψυχίατρος, Διδάκτωρ Ιατρικής ΕΚΠΑ, Ψυχαναλυτής, Διδάσκων και Πρόεδρος της Εκπαιδευτικής Επιτροπής της ΕΕΨΨ, Συνεκδότης του International Forum of Psychoanalysis

6) **20/3/2021** Συλλογικό και διαγενεακό τραύμα

Εισηγήτρια:Χαρά Καραμανωλάκη, Ψυχίατρος, Ψυχαναλύτρια, Διδάσκουσα της ΕΕΨΨ., Πρόεδρος του Δ.Σ. της ΕΕΨΨ., υπεύθυνη του Τμήματος Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας της Α' Ψυχιατρικής Κλινικής ΕΚΠΑ.

7) **27/3/2021** Η ερμηνευτική λειτουργία με τους σοβαρά τραυματισμένους ασθενείς

Εισηγητής: Βασίλης Φαλάρας, Ψυχίατρος, Ψυχαναλυτής, Διδάσκων της ΕΕΨΨ.

8) **3/4/2021** Ψυχαναλυτικές θεραπείες εξ αποστάσεως: ένα νέο πλαίσιο;

Εισηγήτρια: Γεωργία Χαλκιά, PhD, Ψυχολόγος, Ψυχαναλύτρια, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ.

9) **24/4/2021** Ποια ανάλυση για ποιο τραύμα

Εισηγητής: Δημήτρης Κυριαζής, Ψυχίατρος, Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ.

Δυνατότητα συμμετοχής στο σεμινάριο έχουν παιδοψυχίατροι, ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί και άλλοι επαγγελματίες του χώρου της ψυχικής υγείας.

Το σεμινάριο πραγματοποιείται τις παραπάνω ημερομηνίες ημέρα Σάββατο 10:00 με 13:00 διαδικτυακά, μέσω της εφαρμογής zoom και θα ολοκληρωθεί σε εννέα συναντήσεις. Η κάθε συνάντηση περιλαμβάνει δύο ενότητες. Η πρώτη αφορά την παρουσίαση από τον εκάστοτε εισηγητή του θεωρητικού θέματος και η δεύτερη την παρουσίαση κλινικού υλικού από μέλος της ομάδας των συμμετεχόντων, σε συνεννόηση με τους υπεύθυνους του σεμιναρίου και τον εισηγητή.

Το κόστος συμμετοχής ανέρχεται στα 135 ευρώ. Υπάρχει η δυνατότητα τμηματικής καταβολής κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου.

Δηλώσεις συμμετοχής έως τις 12 Ιανουαρίου 2021 στο e-mail της ΕΕΨΨ hspp.gr@gmail.com ή στη γραμματεία της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχανάλυσης και Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας τηλ. 210 7712901.

Απαραίτητη η αποστολή βιογραφικού σημειώματος. Η αποστολή βιογραφικού δεν είναι απαραίτητη για όσους έχουν στείλει σε προηγούμενη αίτηση.

Αριθμός συμμετεχόντων: 25. Σε περίπτωση που θα χρειασθεί να γίνει επιλογή, κριτήρια θα αποτελέσουν η ευαισθητοποίηση στην ψυχοδυναμική προσέγγιση,

η κλινική εμπειρία και ο χρόνος αποστολής της αιτήσεως (σειρά προτεραιότητας).

Η Επιτροπή Σεμιναρίων της ΕΕΨΨ.

Γρηγόρης Μανιαδάκης

Σταμάτης Τουρνής

Παύλος Χατζητάσκος